

Nr 254.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordningar om ändrad lydelse av §§ 16, 17, 18 och 20 i förordningen om frihamn den 15 november 1907 samt om ändrad lydelse av § 19 mom. 1 i förordningen om frilager den 20 december 1912; given Stockholms slott den 14 mars 1919.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

1) förordning om ändrad lydelse av §§ 16, 17, 18 och 20 i förordningen om frihamn den 15 november 1907; samt

2) förordning om ändrad lydelse av § 19 mom. 1 i förordningen om frilager den 20 december 1912.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

F. V. Thorsson.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av §§ 16, 17, 18 och 20 i förordningen om frihamn den 15 november 1907.

Härigenom förordnas, att §§ 16, 17, 18 och 20 i förordningen om frihamn den 15 november 1907 skola hava följande ändrade lydelse:

§ 16.

1. I frihamn må införas gods av såväl tullpliktigt som tullfritt slag med undantag av varor, som enligt gällande föreskrifter till förekommande av smittsamma sjukdomar å människor eller djur eller av annan dylik anledning äro till införsel i riket förbjudna; dock att varor, som endast under iakttagande av vissa försiktighetsmått få införas i riket, ej må införas i frihamn med mindre de till införsel i riket av sådana varor stadgade villkor varda i tillämpliga delar iakttagna.

Vad här är sagt, utgör ej hinder för att fartyg, som innehar gods, vars införsel till riket sålunda är förbjuden eller må ske allenast under vissa villkor, må, där sådant ej strider mot eljest meddelade bestämmelser, ingå i frihamn oavsett nämnda införselförbud eller villkor, under förutsättning att godset där ej lossas eller i annat fartyg omlastas; dock må i särskilt fall tillstånd till omlastning för återutförsel kunna meddelas av vederbörande tullförvaltning.

2. Finnes anledning antaga, att varor i obrutna omslag äro av den beskaffenhet, att de icke eller endast under vissa villkor få i frihamn införas, äge vederbörande tulltjänsteman att, där erforderlig upplysning ej kan annorledes vinnas, låta bryta omslagen.

3. Där i särskild författning föreskrives, att införsel till riket av visst varuslag må verkställas endast av vissa närmare angivna personer eller samfälligheter, skall sådan föreskrift icke, för så vitt ej i författningen annorlunda uttryckligen stadgas, utgöra hinder för annan att föranstalta om införsel i frihamn av vara, som i författningen avses; dock skall i fråga om vara, som avses i 1 § förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker, gälla de särskilda föreskrifter, som av Konungen meddelas.

I fråga om rätt till utförsel av varan från frihamn till tullområdet skall i tillämpliga delar gälla vad föreskrivet är om dylik varas införsel från utrikes ort till riket.

§ 17.

Tillträde till frihamn vare förbjudet för däckat fartyg, vars netto-dräktighet icke överstiger tjugu ton, och öppen båt, utom för dylika farkoster, som under de särskilda villkor, Konungen bestämmer, användas för forsling av gods inom frihamn eller mellan frihamn och tullhamn i eller vid samma stapelstad eller för bogsering av fartyg till och från frihamn eller inom sådan hamn.

§ 18.

1. Sjövägen må varutransport emellan två frihamnar eller emellan frihamn och annan inrikes ort endast verkställas av fartyg, som är till kustfart inom riket berättigat.

2. Landvägen kan gods från frihamn införas:

för utförsel sjövägen från den stapelstad, i eller vid vilken frihamnen är belägen, till utrikes ort eller annan svensk frihamn, ävensom landvägen till Norge;

för omedelbar transitförsändning antingen till annan stad, som åtnjuter transitupplagsrätt, eller till annan svensk frihamn eller ock för försändning i oförtullat skick under postverkets kontroll;

för intagning å frilager eller för uppläggning å nederlag på samma ort; samt

efter förtullning eller till fri disposition.

§ 20.

1. Direkt utförsel landvägen till frihamn annorledes än med järnväg av frilagers-, nederlags- och transitupplagsgods likasom ock av annat oförtullat gods ävensom av gods, för vilket restitution av tull- och tillverkningsavgifter eller befrielse från tullavgift ifrågasättes, må endast äga rum från den stapelstad, i eller vid vilken frihamnen är belägen.

2. Av emballerat oförtullat gods må ej till frihamn utföras mindre än helt kolli, sådant det från utrikes ort eller annan svensk frihamn inkommit eller från frilager, nederlag eller transitupplag uttagits, där ej dylik utförsel till utrikes ort skulle hava varit medgiven.

Denna förordning träder i kraft å dag, som av Konungen bestämmes.

Förslag

till

**förordning om ändrad lydelse av § 19 mom. 1 förordningen om frilager
den 20 december 1912.**

Häri genom förordnas, att § 19 mom. 1 förordningen om frilager
den 20 december 1912 skall hava följande ändrade lydelse:

§ 19

1. Gods kan från frilager uttagas:
för utförsel till utrikes ort eller sjövägen till svensk frihamn å
annan ort;
för försändning sjövägen eller landvägen till annan stad, där tull-
kammare under tullförvaltares överinseende finnes;
för utförsel landvägen till frihamn;
för överflyttning till annat frilager eller för uppläggning å neder-
lag å samma ort; samt
efter förtullning eller till fri disposition.

Denna förordning träder i kraft å dag, som av Konungen bestämmes.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 mars 1919.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER.
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson anförde:

I gemensam skrivelse till Kungl. Maj:t den 8 oktober 1918 hava Stockholms handelskammare, handelskammaren i Göteborg och Skånes handelskammare ifrågasatt vidtagande av vissa ändringar i 16, 17, 18 och 20 §§ i förordningen om frihamn den 15 november 1907 (Svensk författningssamling nr 117), sådana dessa lyda enligt förordningar i ämnet den 20 december 1912 (Svensk författningssamling nr 352) och den 25 juni 1917 (Svensk författningssamling nr 403).

Innan jag närmare redogör för innebörden av vad sålunda ifrågasatts, ber jag få lämna följande översikt av innehållet i förevarande författningsrum, i den mån detta beröres i ovannämnda skrivelse.

I 16 § av frihamnsförordningen inrymmas föreskrifter om, beträffande vilka varor införsel i frihamn skall vara medgiven. Mom. 1 av paragrafen lyder nämligen sålunda:

»I frihamn må införas såväl tullpliktigt som förtullat och tullfritt gods, med undantag av:

a) brännvin och sprit av säd, potatis eller andra jordfrukter, med undantag av whisky, såframt varan ej skall inom frihamnen användas vid beredning av andra tillverkningar;

b) varor, som enligt gällande föreskrifter till förekommande av smittosamma sjukdomar å människor eller djur eller av annan dylik anledning äro till införsel i riket förbjudna eller endast under iakttagande av vissa försiktighetsmått få införas; och

c) explosiva varor, eldfarliga oljor eller därmed jämförliga vätskor, frätande syror samt andra varor, som äro av beskaffenhet att kunna medföra fara eller olägenhet för frihamnen eller där intagna varor;

dock att eldfarliga oljor och därmed jämförliga vätskor ävensom sprit må under de särskilda villkor, som av Konungen bestämmas, kunna införas i frihamn för att därstädes eller å fartyg användas för åstadkommande av drivkraft eller för belysningsändamål.

Vad här är sagt utgör ej hinder för att fartyg, som innehar till införsel i frihamn förbjudet gods, må, där sådant ej strider mot eljest meddelade bestämmelser, ingå i frihamn, under villkor att godset där ej lossas eller i annat fartyg omlastas; kunnande dock i särskilt fall tillstånd till omlastning för återutförsel meddelas av vederbörande tullförvaltning.»

Vad angår 17 § i frihamnsförordningen, är denna för närvarande av följande lydelse:

»Tillträde till frihamn vare förbjudet för däckat fartyg, vars dräktighet icke överstiger tjugu ton, och öppen båt, utom för dylika farkoster, som under de särskilda villkor, Konungen bestämmer, användas för forsling av gods inom frihamn eller emellan frihamn och tullhamn i eller vid samma stapelstad eller för bogsering av fartyg till och från frihamn eller inom sådan hamn.»

Den i paragrafen utsatta tontalsgräns utgjorde ursprungligen fyrtio ton. I anledning av framställningar från handels- och sjöfartshåll, däribland från ovannämnda handelskamrar, föreslog emellertid Kungl. Maj:t i proposition till 1917 års riksdag (nr 344) bland annat, att denna gräns måtte sänkas till den nuvarande. Detta förslag blev av riksdagen godkänt. Förändringen vidtogs därefter i paragrafen genom förenämnda förordning den 25 juni 1917.

Frihamnsförordningens 18 § innehåller, förutom ett stadgande om viss inskränkning i den sjöväga frihamnstrafiken, i 2 mom. en förteckning å de former, under vilka gods kan landvägen införas från frihamn. Enligt denna förteckning må omedelbar transitförsändning vid sådan införsel ske allenast till annan stad, som åtnjuter transitupplagsrätt. Innebörden av begreppet omedelbar transitförsändning framgår av 112 § i gällande tullstadga, och villkoren för lämnande åt stad av transitupplagsrätt angivas i 89 § 1 mom. i samma stadga.

Vidkommande slutligen 20 § i förordningen lyder denna enligt ovanberörda förordning den 20 december 1912 som följer:

»1. Direkt utförsel landvägen till frihamn av frilagers-, nederlags- och transitupplagsgods likasom ock av annat oförtullat gods ävensom av gods, för vilket restitution av tull- eller tillverkningsavgifter eller befrielse från tullavgift ifrågasättes, må endast äga rum från den stapelstad, i eller vid vilken frihamnen är belägen.

2. Av emballerat oförtullat gods må ej till frihamn utföras mindre än helt kolly, sådant det från utrikes ort eller annan svensk frihamn inkommit eller från frilager, nederlag eller transitupplag uttagits.»

I den till Kungl. Maj:t ingivna skrivelsen framhålla handelskamrarna till en början, att de vid pågående utarbetning av organisationsplaner för de under byggnad varande frihamnarna funnit, att 1907 års förordning om frihamn trots de ändringar, som beslötos vid 1917 års riksdag, innehölle vissa bestämmelser, vilka enligt handelskamrarnas bestämda uppfattning komme att verka synnerligen hindrande på trafiken, på samma gång de syntes obehövlige för bevarande av kronans rätt. Handelskamrarna lämna därefter en redogörelse för innebörden av dessa restriktioner och uttala sig då först om det i förordningens 16 § 1 mom. a) föreskrivna undantag från den allmänna rätten att införa gods i frihamn.

Därvid erinra handelskamrarna om att förbudet mot införsel i frihamn av brännvin och sprit av säd, potatis och andra jordfrukter införts i frihamnsförordningen med den motivering, att för dessa varor nederlags- eller transitupplagsrätt icke njötes och därför att man ville förekomma, att genom frihamnarna öppnades tillfälle till spekulation med brännvin och sprit å den inhemska marknaden. Efter en hänvisning till ett av 1894 års frilagers- och frihamnskommitté gjort uttalande, att det av dessa anledningar icke vore nödvändigt att uppställa ett aldeles ovillkorligt förbud mot att i frihamn intaga brännvin och sprit samt att det icke heller kunde mötas med några principiella invändningar, om man, såsom redan 1891 års riksdags bevillningsutskott ifrågasatt, tilläte att brännvin finge inom frihamn även undergå förädling för export, fortsätta handelskamrarna sålunda:

»Motiveringen för förbudet att utom för visst ändamål i frihamn införa här nämnda varor synes — — — icke längre kunna åberopas. Sedan frihamnsförordningens tillkomst har nämligen genom kungl. kungörelse den 2 december 1910 medgivits, att för återutförsel upplägga brännvin på transitupplag ävensom rätt att före återutförseln förflytta varorna från ett transitupplag till ett annat. De skäl, som förmått Eders Kungl. Maj:t att inrymma dylik rätt för transitupplag, gälla

Handelskamrarna i Stockholm, Göteborg och Malmö.

givetvis i ännu högre grad frihamnarna, vilka ju äro avsedda att vara den tullinstitution, som framför någon annan skall underlätta reexporthandeln.

Vidare har genom sedermera utfärdade författningar rätten att till tullterritoriet importera ej blott brännvin utan alla slag av rusdrycker tillagts endast vissa bolag under offentlig kontroll och sådana personer, som erhållit särskilt tillstånd att utöva partihandel med rusdrycker av det slag, som införseln avser, och den tidigare tänkbara möjligheten, att spekulation från frihamnarna, avseende försäljning till konsumenter, skulle uppkomma, är sålunda utesluten. Att spekulation inom partihandeln med utländskt brännvin på den inhemska marknaden skulle underlättas, om detsamma finge införas över frihamn eller förtullas från lager därstädes, synes även otänkbart med nuvarande rusdryckslagstiftning. Alldeles uteslutet torde vara, att det skulle falla någon in, att mot restitution av tillverkningskatten — 65 öre pr liter — till frihamn utföra svenskt brännvin för att sedermera i spekulations-syfte återinföra detsamma till den svenska marknaden, då en tull av en krona per liter skulle få erläggas.

Förutom det att svenska köpmän genom gällande bestämmelser bleve utestängda från möjligheten att över svenska frihamnar bedriva handel utrikes orter emellan med här ifrågakarande artiklar, så omöjliggör bestämmelsen även utförsel av svensk sprit med de fartygslägenheter, som finnas att tillgå i frihamnarna, vilket bleve så mycket mera kännbart, som väl de flesta större fartyg komme att uteslutande lossa och lasta i de tekniskt bättre utrustade frihamnarna.

Något stats- eller nykterhetsintresse skulle enligt handelskamrarnas mening ej heller vedervågas, om det bereddades exportörerna möjlighet att efter restitution av tillverkningskatten vid utförseln till frihamnen, få därstädes upplägga varorna — vilka antagligen till största delen komme att utgöras av avfallssprit, som uppstår vid rening av vanligt brännvin — för försäljning och utskeppning, då marknads-läget vore det härför mest lämpliga.»

Med stöd av vad sålunda anförts hemställa handelskamrarna, att 1 mom. a) av 16 § måtte bliva uteslutet ur frihamnsförordningen.

I fråga om stadgandena i 16 § 1 mom. b) i förordningen finna handelskamrarna det självklart, att varor, som på grund av gällande föreskrifter till förekommande av smittsamma sjukdomar eller av annan dylik anledning äro till införsel i riket förbjudna, icke heller skola kunna införas i frihamn. Men å andra sidan syntes det handelskamrarna obilligt, att en bestämmelse skulle förefinnas, varigenom varor, som under iakttagande av vissa försiktighetsmått finge införas i tullhamn, skulle helt och hållet vara utestängda från möjlighet att upplöslas eller uppläggas i frihamn. Denna sin uppfattning motivera handelskamrarna på följande sätt:

»På grund av denna bestämmelse skulle det sannolikt ofta inträffa, att fartyg bleve nödsakade att med tidsförlust och dryga kostnader avbryta lossningen i frihamnen för att utklara till den närliggande tullhamnen och därstädes avlämna det gods, för vilket ett eller annat försiktighetsmått vore föreskrivet. De försiktighetsmått, som bruka vidtagas å här avsedd last, bestå i avlämnande till tullkammaren

av certifikat, utfärdat av svensk diplomatisk eller konsulär ämbetsman a varans produktionsort, eller tillkallande av den av länsstyrelsen förordnade besiktningssmannen, en veterinär, som verkställer av medicinalstyrelsen föreskrivna åtgärder. Det synes handelskamrarna, att avlämnande till tullverket av dylikt certifikat och verkställande av besiktning eller eventuellt desinfektion bör kunna försiggå även i frihamnarna.

De viktigaste varuslag, som med tillämpning av nämnda stadgande i allmänhet icke finge införas i frihamn, bleve ull, oberedda hudar och skinn, oljekakor och kli i förut använda säckar, lump och schoddy, samtliga typiska frihamnsartiklar. Om införseln därav icke tillåtes, skulle därmed omöjliggöras icke blott distributionen inom landet utan även all reexporthandel och bearbetning i frihamn av dylika artiklar.

Såvitt handelskamrarna kunnat utröna, finnes i utländska frihamnar intet absolut hinder att införa en vara, som samtidigt är införselberättigad i tullhamn, och det torde ändock icke kunna påstås, att respektive länder därigenom utsatts för någon fara eller olägenhet, som kunde hava undgåts, om de i sin frihamns-lagstiftning haft en bestämmelse motsvarande den ovan berörda för svenska frihamnar gällande.»

Under uttalande slutligen av sin uppfattning, att den principen syntes vara mogen för godkännande även i vårt land, att en vara, som finge införas över rikets andra hamnar, icke heller borde vara utestängd från frihamnarna, hemställa handelskamrarna att av 1 mom. b) i 16 § uttrycket »eller endast under iakttagande av vissa försiktighetsmått få införas» måtte få utgå och ersättas med en föreskrift, att »varor, som under iakttagande av vissa försiktighetsmått få införas över tullhamn, må, på de villkor generaltullstyrelsen bestämmer, jämväl införas i frihamn». Härav skulle påkallas en omredigering av straffbestämmelserna i 21 § frihamnsförordningen.

Vidkommande det förbud, som innefattas i 1 mom. c) av 16 § i frihamnsförordningen finna handelskamrarna den enda möjliga förklaringen till, att detsamma överhuvud taget förekomme i förordningen, vara den, att 1894 års frilagers- och frihamnskommitté haft att vid utarbetande av sitt författningsförslag, vilket sedermera kom att ligga till grund för nuvarande förordning om frihamn, taga hänsyn även till vad som vore betryggande för frilager, vid det förhållande att berörda författningsförslag skulle gälla både frilager och frihamn. Sin ståndpunkt i frågan utveckla handelskamrarna sålunda:

»I motsats till ett frilager, som i allmänhet består av en enda byggnad, omfattar frihamnen ett större område med upplagsplatser, packhus och kajer. I frihamnen behöva sålunda icke alla varor lossas och uppläggas på samma ställe eller under samma tak, utan detta kan ske på för respektive varuslag mest lämpliga och betryggande sätt. För rikets övriga hamnar gällande föreskrifter för transport och förvaring av explosiva varor och eldfarliga oljor måste givetvis tillämpas även

i frihamnarna, men att, om dessa föreskrifter iakttagas, faran för själva hamnen eller några därstädes upplagda varor skulle vara större i en frihamn än i vilken annan hamn som helst är svårt att förstå. 1894 års kommitté har icke heller påstått detta utan i sin motivering endast hänvisat till att bestämmelsen medtagits från 1886 års förslag, vilket emellertid endast avsåg frilager och icke både frihamn och frilager såsom kommitténs eget förslag.

Enligt gällande föreskrifter är det nu tillåtet att å restitutionsupplag förvara explosiva varor, eldfarliga oljor eller därmed jämförliga vätskor samt frätande syror, endast om den åtgärden vidtages, att de icke uppläggas samtidigt med andra varor. Såsom redan framhållits är detta ett villkor, som utan svårighet kan uppfyllas jämväl i en frihamn, och även om tillsynen över uppläggningsen icke utövas av tulltjänstemän, torde frihamnens innehavare såsom ansvarig icke blott gentemot varuägaren utan även inför polismyndigheterna ändock i eget intresse noggrant övervaka, det sådana samlagring av olika varor icke äger rum, att andra varor därigenom utsättas för fara eller olägenhet.

Utom explosiva varor och eldfarliga oljor och därmed jämförliga vätskor samt frätande syror är det enligt samma lagrum ävenledes förbjudet att i frihamn införa andra varor, som äro av beskaffenhet att kunna medföra fara eller olägenhet för frihamnen eller där intagna varor.

Med en så pass elastisk formulering kan bestämmelsen tillämpas på en mängd varuslag, som av olika anledningar, såsom lukt, viss grad av eldfarlighet, risk för läckage eller dylikt kunna tänkas under ogynnsamma förhållanden medföra olägenhet för andra varor. Att några varor på grund av dylik beskaffenhet icke skulle få införas i frihamnen, finna handelskamrarna för sin del fullkomligt obegripligt, då det ändock därstädes, såsom ovan anförts, finnes lika stora om ej större möjligheter som i vilken annan hamn som helst att lossa och upplägga varorna på sådant sätt, att andra varor därigenom icke skadas.»

I anslutning härtill yrka handelskamrarna, att ifrågavarande 1 mom. c) måtte få utgå ur 16 §.

I fortsättningen framlägga handelskamrarna en del mera allmänna skäl för en omarbetning av förevarande 16 § i den av handelskamrarna anvisade riktning. Så framhålla de, att genom paragrafens nuvarande bestämmelser så gott som all ingående styckekegodstrafik syntes bliva utestängd från frihamnarna. I nämnda trafik gående fartyg medförde nämligen sannolikt endast undantagsvis last, däri icke någon vara inginge, som ej finge införas i frihamn eller ens tillfälligtvis upplossas å kaj därstädes. Fartygen komme därför i regel att, på sätt handelskamrarna närmare angiva, besväras med in- och utklareringar, varav måste följa kostnader, risk och tidspillan. Hellre än att underkasta sig detta komme antagligen vederbörande rederi att anbefalla upplossning av hela lasten i någon tullhamn eller utländsk frihamn, där motsvarande restriktioner icke funnes. Medgivandet till omlastning i särskilt fall syntes sakna praktisk betydelse med hänsyn till omöjligheten i allmänhet att på förhand avgöra, om lämplig lägenhet för återutförseln komme att stå till buds vid far-

tygets ankomst till frihamnen. Slutligen betona handelskamrarna, att den förefintliga starka begränsningen av varuslag, som finge införas i frihamn, komme att verka fördyrande på frakterna dit och att detta förhållande givetvis komme att än mer försvåra frihamnarnas utnyttjande som centralhamnar för distribuering av varor till svenska tullhamnar och transitering till utlandet.

Vad rörer 17 § i frihamnstördningen upplysa handelskamrarna efter att hava erinrat om den år 1917 på framställning av huvudsakligen handelskamrarna vidtagna förändring i paragrafen, varigenom den allmänna dräktighetsgränsen för däckade fartyg, som icke äga tillträde till frihamn, sänktes från fyrtio till tjugu ton, att handelskamrarna numera efter förnyad utredning av detta ärende kommit till den slutsats, att den sist bestämda gränsen av tjugu ton måste anses för hög för ett fullt rationellt utnyttjande av frihamnarna. Till belysande av saken anföra handelskamrarna följande:

»Då i förut omnämnda framställning gränsen för ett fartyg, som borde vara berättigat att angöra frihamn, fixerades till 20 ton, skedde detta tämligen godtyckligt och utan tillräckligt beaktande av alla hithörande omständigheter. Ur klarerings- och bevakningssynpunkt är det förmodligen nödvändigt, att en gräns nedåt bestämmes, men det synes handelskamrarna orättvist att fastställa denna till 20 ton, då även mindre fartyg, vars dräktighet överstiga 10 ton, äro dels mätningsskyldiga, dels skyldiga att erlægga lastpenningar och dels slutligen enligt gällande författningar lika berättigade som andra fartyg att användas i in- och utrikes handel och fraktfart. Under dessa förhållanden synes det rätt och billigt, att ett fartyg, som mäter 19 ton, skall vara lika berättigat att få tillträde till frihamn som ett fartyg mätande 21 ton, detta så mycket mera som modernt byggda båtar, isynnerhet motorfartyg, genom tillämpning vid desamma konstruerande och inredning av i skeppsmättningsförordningen medgivna avdrag, i regel lasta avsevärt mera än äldre flera tontal större fartyg.

Genom undersökningar anse sig handelskamrarna hava konstaterat, att en icke oväsentlig varuförsel äger rum med fartyg — särskilt motorbåtar — mätande under 20 ton, men ofta lastande 50—60 ton och däröver, vilka fartyg, ofta avsedda för fiske, under mellantider i stor utsträckning användas i allmän fraktfart. Det torde få framhållas vilken stor betydelse det har att fartyg av, så vitt möjligt, alla storlekar medgivnas tillträde till de blivande frihamnarna, när det givetvis ofta kommer att inträffa, att partier om 30—60 ton skola fraktas till eller från desamma, men då därför lämpliga båtar enligt nuvarande bestämmelser icke äro medgivna tillträde till frihamnarna, måste kanske avsevärt större och dyrare fartyg befraktas än som eljest vore növäändigt.

Det torde också få framhållas, att de routebåtar, vilka nu befördra den största delen av godset på kusten, på resa inrikes orter emellan ofta ej torde bliva villiga att ingå i frihamnarna för lossning eller lastning därstädes av mindre partier, beroende på de kontrollkostnader och det besvär, som ett dylikt angörande av en frihamn komme att medföra för ett i inrikes fraktfart gående fartyg.

Av de stora importartiklarna skulle exempelvis fodermedel och spannmål, och av exportartiklarna sten, fisk och cement m. m. med fördel kunna transporteras från och till frihamnarna med smärre båtar, huvudsakligen motorfartyg om ned till 10 ton, vilket tontal staten enligt författningarna synes hava tänkt sig som gräns för lastbåtar. Från tullverkets sida torde något mera vägande skäl, såsom att statsverkets säkerhet ej medgäve båtar mellan 10—20 ton att anlöpa frihamn, knappast kunna åberopas.»

Handelskamrarna framhålla till sist vikten av att de för respektive städer på grund av dyrtiden oväntat kostsamma frihamnsanläggningarna gjordes i någon mån ekonomiskt bäriga genom beredande av tillträde till dessa för så stort antal fartyg som möjligt, samt anhålla i anslutning därtill, att ifrågavarande tontalsgräns måtte sänkas från tjugu till tio ton.

Härefter fästa handelskamrarna uppmärksamheten därå, att enligt ordalydelsen av 18 § 2 mom. i frihamnsförordningen landväga försändning av oförtullade varor från en svensk frihamn till en annan låte sig göra endast på det sätt, att varorna tullförpassades först från frihamnen till den vid bestämmelsefrihamnen belägna tullhamnen och sedan därifrån till grannfrihamnen. Handelskamrarna funne önskligt, att i stället för denna omständliga expedition, som komne att medföra förutom mångskriveri även försening av godset, väsentliga extra kostnader för transporten och onödigt uppehållande av järnvägsvagnar, borde meddelas bestämmelser, varigenom godset i stället kunde förpassas direkt till bestämmelsefrihamnens tullförvaltning. Dessa bestämmelser syntes böra utfärdas i form av ett sådant tillägg till stadgandet i 18 § 2 mom. om rätt att omedelbart transitförsända gods från frihamn till annan stad, som åtnjöte transitupplagsrätt, att gods därigenom komme att kunna från frihamn landvägen införas »för omedelbar transitförsändning till annan svensk frihamn ävensom till stad, som åtnjuter transitupplagsrätt».

Vad härefter angår 20 § i förevarande förordning, rikta handelskamrarna anmärkningar mot nuvarande lydelsen av såväl 1 mom. som 2 mom. av paragrafen.

Vidkommande det förra momentet framhålla de det meningslösa däri, att landväga försändning till frihamn från en tullhamn av gods, som i momentet avhandlas, måste enligt momentet ske över en tredje ovidkommande tullförvaltning för att efter kontrollering därifrån förpassas och överföras till frihamnen, medan däremot en sjöväga försändning av samma gods finge ske direkt till frihamnen från vilken tullhamn som helst. Under hänvisning i övrigt till de skäl mot ett dylikt expeditions-sätt, som handelskamrarna, enligt vad nyss återgivits, i liknande fråga anfört, hemställa handelskamrarna därför, att ifrågakomma 1 mom. av 20 § måtte uteslutas ur frihamnsförordningen eller inskränkas till att

gälla endast direkt utförsel till frihamn landvägen annorledes än med järnväg.

Beträffande mom. 2 i paragrafen anför handelskamrarna som följer:

»Bestämmelserna i mom. 2, att av emballerat oförtullat gods må ej till frihamn utföras mindre än helt kolly, sådant det från utrikes ort eller annan svensk frihamn inkommit eller från frilager, nederlag eller transitupplag uttagits, synes böra kompletteras med ett stadgande, som medger utförsel till frihamn likaväl som till utrikes ort av sådant gods, som avses i § 27 mom. 2 tullstadgan. Enligt nämnda stadga har nämligen en varuägare rättighet att på grund av varans skadade eller underhaltiga beskaffenhet eller därför, att han eljest icke åtnöjes med varan, inom viss tid återutföra helt kolly eller hur stor del därav som helst. I dylikt fall skulle det mången gång vara fördelaktigt för både köparen och säljaren, om varan finge utföras till frihamn i stället för direkt till utlandet, men detta lär icke kunna tillåtas med den nuvarande formuleringen av § 20 mom. 2.»

På grund härav anse handelskamrarna ett sådant tillägg till momentet erforderligt, att »oförtullad vara, som på grund av annat stadgande får återutföras ur riket i mindre än helt kolly, jämväl må utföras till frihamn».

Slutligen betona handelskamrarna, att, enär på frihamnsförordningen grundade tullföreskrifter och reglementen måste i god tid utarbetas, innan frihamnarna toges i användning, det vore av synnerlig vikt, att de i handelskamrarnas skrivelse begärda ändringarna i frihamnsförordningen snarast komme till stånd.

Över vad handelskamrarna i förberörda skrivelse sålunda ifrågasatt, hava kommerskollegium och generaltullstyrelsen den 18 januari 1919 efter remiss avgivit gemensamt utlåtande, vid vilket närlagts av generaltullstyrelsen infordrade yttranden från vederbörande lokala tullmyndigheter i Stockholm, Göteborg och Malmö.

*Kommers-
kollegium och
generaltull-
styrelsen.*

Ämbetsverken uttala sig därvid först i anledning av handelskamrarnas anmärkningar mot 16 § 1 mom. a) i frihamnsförordningen. Efter att hava återgivit de i handelskamrarnas skrivelse refererade delar av motiveringen till 1894 års frilagers- och frihamnskommittés författningsförslag, vilka anslöto sig till ett mot här ifrågavarande författningsrums svarande stadgande, anför ämbetsverken vidare följande:

»Såsom handelskamrarna även framhålla har denna motivering numera i huvudsak förlorat sitt berättigande. Enligt § 89 i 1904 års oförändrade tullstadga inskränktes sålunda förbudet mot att å transitupplag upplägga brännvin och sprit av säd, potatis eller andra jordfrukter till att ej avse uppläggande härav för återutförsel, och på grund av nådiga kungörelsen den 2 december 1910 angående ändrad

lydelse av vissa paragrafer i berörda tullstadga gäller denna bestämmelse alla slag av brännvin och sprit med undantag av whisky. Ämbetsverken instämma i det av handelskamrarna havda uttalandet, att de skäl, som föranlett inrymmandet av rätt till uppläggning av brännvin och sprit för återutförelse för transitupplagens vidkommande, givetvis i ännu högre grad gälla frihamnarna, vilka ju äro avsedda att bliva den tullinstitution, som framför någon annan skall underlätta reexporthandeln.

Ej heller torde förbudet mot införande av brännvin och sprit i frihamn längre vara erforderligt till förekommande av spekulation å den inhemska marknaden med lagren av dessa varor i frihamnarna. Enligt 10 § i förordningen angående försäljning av rusdrycker av den 14 juni 1917 må rusdrycker till riket införas, utom i vissa, i förevarande avseende betydelselösa undantagsfall, blott av den, som av kontrollstyrelsen meddelats tillstånd att utöva partihandel med rusdrycker av det slag, som införelsen avser, ävensom av sådant bolag, som enligt förordningen driver utminuterings- eller utskänkningsrörelse. Sådant bolag må, jämlikt 19 §, icke avse att bereda vare sig delägarna vinning utöver årlig ränta med högst fem procent å de av dem tillskjutna kontanta medel eller kommun någon ekonomisk fördel. Liksom här vinstmomentet är uteslutet från rörelsen, lär även ifråga om annan importör än bolag av ovan nämnda beskaffenhet möjligheten till en mot förordningens syfte stridande spekulation vara utesluten genom de i 13 och 14 §§ givna bestämmelserna rörande meddelande och återkallande av tillstånd att utöva partihandel med rusdrycker samt rörande kontrollen av partihandlare. Till yttermera visso meddelas i 10 § 2 och 3 mom. vissa stadganden, avseende kontroll direkt över införelsen av rusdrycker. Då de i §§ 21, 22 och 24 frihamnsförordningen stadgade påföljderna för olaga detaljförsäljning äro så stränga, och därest nödig uppsikt vid förvaringsställen inom frihamn för nu ifrågavarande varor äger rum, torde något missbruk av varorna inom frihamnarna icke rimligen behöva befaras. Sådant uppsikt måste ju även merendels utövas å spritförråd inom tullinlandet.»

Med hänsyn till vad sålunda i ämnet anförts, hava ämbetsverken funnit sig böra tillstyrka handelskamrarnas förslag om uteslutande ur 16 § 1 mom. av ifrågavarande punkt a).

I detta sammanhang hava ämbetsverken berört frågan, huruvida i de fall, där i särskild författning föreskrivits, att införelse till riket av visst varuslag må verkställas endast av vissa närmare angivna personer eller samfälligheter, sådan föreskrift också skall utgöra hinder för annan att föranstalta om införelse i frihamn av vara, som i författningen avses, eller om begränsningen av rätten till införelse skall inträda först vid varans utförelse från frihamnen till tullområdet. Ämbetsverken framhålla, att de funnit sistnämnda ståndpunkt vara den med hänsyn till frihamnsinstitutionens karaktär riktigaste. Ordalagen av vederbörande författningsrum, vilka av ämbetsverken närmare uppgivas (angå rusdrycker, skattefri sprit, vissa alkoholhaltiga preparat, tobak o. d., gifter och apoteksvaror) kunde emellertid enligt ämbetsverkens mening icke lämna nöjaktigt stöd för ett dylikt undantagande av införelse till frihamn från bestämmelserna om införelse till riket i övrigt; dock syntes det

ämbetsverken som om ändringar i dessa författningsrum kunde undgås, för den händelse i frihamnsförordningen intoges bestämmelser i ovan antydd riktning, förslagsvis i ett nytt 3 mom. till 16 §. Dessa borde avfattas jämväl med hänsyn till möjligen blivande lagstiftning angående begränsning av införselrätten för andra än de i ovanberörda författningsrum avsedda varuslag. Ämbetsverken hava ifrågasatt följande lydelse av bestämmelserna:

»Där i särskild författning föreskrives, att införsel till riket av visst varuslag må verkställas endast av vissa närmare angivna personer eller samfälligheter, skall sådan föreskrift icke, för så vitt ej i författningen annorlunda uttryckligen stadgas, utgöra hinder för annan att föranstalta om införsel i frihamn av vara, som i författningen avses; dock skall i fråga om rätt till utförsel från frihamn till tullområdet av varan i tillämpliga delar gälla vad föreskrivet är om dylik varas införsel från utrikes ort till riket.»

De skäl, som av handelskamrarna anförts för en omredigering i omnämnt syfte av ifrågavarande 16 § beträffande de i punkterna b) och c) avsedda varor, säga ämbetsverken sig kunna till huvudsakliga delar biträda. Det ovillkorliga förbudet mot införsel i frihamn av dessa varor syntes böra kvarstå allenast beträffande de av ifrågakomna varor, som enligt gällande föreskrifter till förekommande av smittsamma sjukdomar å människor eller djur eller av annan dylik anledning vore till införsel i riket förbjudna, medan införsel till frihamn av de övriga i berörda punkter b) och c) omhandlade varuslag kunde anses redan medgiven, under förutsättning att vid sådan införsel de för införsel till riket av sistnämnda varor stadgade villkor bleve i tillämpliga delar iakttagna. I den mån föreskrifter vore givna beträffande dylika varors förvaring och försändning inom riket, syntes dessa utan vidare bliva inom frihamn tillämpliga.

Efter en hänvisning till de författningar, däri dessa villkor och föreskrifter för närvarande huvudsakligen återfinnas, fortsätta ämbetsverken:

»Anmärkas bör måhända i detta sammanhang, att de bestämmelser om sjötrafiken till frihamn, som förekomma i kap. 1 av det av generaltullstyrelsen den 31 december 1918 avgivna underdåniga förslag till frihamnsstadga, innebära ett fritagande i regel från särskild tullkontroll vid lossningar från fartyg i frihamn. Den huvudsakliga direkta kontrollen därå, att obehörig disposition inom frihamn av här omhandlade varor ej skedde, skulle därigenom komma att påvåla vederbörande frihamnsförvaltning. Då prövningen av de för rätt till införsel erforderliga handlingars giltighet m. m. emellertid alltjämt skulle vid ett godtagande av den av ämbetsverken — — — antydda föreskrift vara anförtrodd åt vederbörande tullpersonal, måste lättnader i omhandlade införselförbud förutsätta avgivande till denna personal

från frihamnsförvaltningens sida av snabba och möjligast noggranna införselrapporter beträffande gods, som här åsyftas, grundade på frakthandlingar, uppgifter från förvaltningens kontrollmanskaf m. m.»

Vad angår 17 § i frihamnsförordningen, hava ämbetsverken i likhet med vissa av de lokala tullmyndigheterna funnit den av handelskamrarna föreslagna sänkning av tontalsgränsen till tio ton icke för närvarande tillrådlig.

De tullmyndigheter, som åsyftas, äro packhus- och tullbevakningsinspektionerna samt nederlagskontoret i Stockholm. Av dessa framhåller packhusinspektionen, att nu rådande förhållanden i ovanligt hög grad beredde svårigheter för ett riktigt omdöme om sjötrafiken i allmänhet under de närmaste åren såväl beträffande dess absoluta omfattning som om de fartyg, vilka komme att stå till buds. Sänkningen av tontalsgränsen borde därför enligt inspektionens åsikt icke nu för all framtid vidtagas, särdeles som kontrollen av rörelsen inom frihamnen därigenom kunde beredas alltför stora svårigheter. Uppkomme besvärligheter till följd av gällande stadgande i ämnet, kunde dessa lämpligen till en början avhjälpas genom undantagsbestämmelser för viss tid, tills mera normala förhållanden inträdde eller tillräcklig erfarenhet om nödvändigheten av sänkningen vunnits. Tullbevakningsinspektionen åter erinrar om den tidigare sänkningen av tontalsgränsen, varigenom denna kommit att överensstämma med gränsen för svenskt fartygs registreringsplikt, samt avstyrker en ytterligare nedsättning i denna under anförande därav, att nedsättningen, »oavsett dess oförenlighet med den tanke på oceangående eller andra större fartyg, som vanligen förbindes med begreppet frihamn, skulle vålla, att ej ens den talrikaste bevakningspersonal förmodade hindra olovlig förbindelse mellan sagda små farkoster och andra i frihamnen sig uppehållande fartyg». Nederlagskontoret slutligen finner det kunna ifrågasättas, »huruvida icke ett underlättande av tullverkets uppsikt i frihamnen såväl som dess allmänna kontrollerande verksamhet för övervakande av statens rätt kräver ett oförändrat bibehållande av föreskrifterna i ifrågavarande paragraf.»

För egen del motivera ämbetsverken sin ståndpunkt i frågan på följande sätt:

»Såsom torde framgå av — — — förslaget till frihamnsstadga, har generaltullstyrelsen sökt göra den nödiga kontrollen från tullverkets sida å frihamnsrörelsen så litet omfattande och tryckande som möjligt för trafiken. Skulle emellertid den ifrågasatta sänkningen varda genomförd, måste en dylik åtgärd med all sannolikhet hava till följd en avsevärd skärpning i kontrollen, vilken skärpning torde bliva nog så kännbar. Det gäller då att avväga, vilketdera ställer sig för frihamnarna förmanligast, den nuvarande inskränkningen i det frihamnarna trafikerande tonnaget

med minsta möjliga kontrollåtgärder eller ett mera utsträckt tillträde till frihamnarna av tonnage med mera omfattande kontroll. Ämbetsverken hålla för sin del före, att frihamnsrörelsen, åtminstone tillsvidare, är mera betjänt av det förra tillståndet, särskilt med hänsyn till den av synnerligen omfattande tulllätnader beroende större och huvudsakliga fartygstrafiken.

En annan följd av sänkningen av tontalsgränsen skulle bli en för statsverkets vidkommande ej obetydlig utökning av kostnaderna för tullbevakningen i frihamn. Denna kostnadsökning skulle givetvis under alla omständigheter komma att innebära en eljest obehövligen utgift för statsverket, således även för den händelse att mot förmodan hela behovet av tillskott till tullbevakningen i frihamnen kunde täckas genom överflyttning dit av tullpersonal från vidliggande tullhamn. Ty avlöningen åt den tullpersonal, som sålunda visade sig kunna avvaras i tullhamnen, skulle uppenbarligen i annat fall hava kunnat besparas statsverket, exempelvis genom personalens förflyttning till tullförvaltning inom tullområdet, där personalökning eljest annorledes vore påkallad.

Handelskamrarnas yttrande, att farkoster, avpassade för fraktande av varupartier om 30—60 ton, icke skulle enligt de för närvarande gällande bestämmelser bli tillgängliga för trafiken till och från frihamn, är i så måtto missvisande, som enligt förevarande 17 § prämar, bogserbåtar och dylika farkoster av vilken dräktighet som helst skulle under vissa villkor få användas för forsling av gods inom frihamn eller mellan frihamn och tullhamn i eller vid samma stapelstad eller för bogsering av fartyg till och från frihamn eller inom sådan hamn. För det fall att handelskamrarna förväntat, att jämväl trafiken mellan frihamn och utrikes ort skulle vara kännbart underlättad genom medgivandet av den ifrågasatta sänkningen av tontalsgränsen, förtjänar måhända erinras därom, att för den av våra tilltänkta frihamnar, från vilken trafik på utlandet med småbåtar mest kunde ifrågakomma, nämligen Malmö frihamn, föreskrifterna i punkten 3:o av deklarationen den 22 september 1871 angående särskilda bestämmelser till befrämjande av handels- och sjöfartsförbindelsen emellan Sverige och Danmark, särskilt med avseende på Öresund, måste göra en dylik trafik med svenska eller danska däckade fartyg av mindre dräktighet än tjugu (danska) ton särdeles obekvämt. Beträffande handelskamrarnas uttalande, att de routbåtar, som nu befordrade största delen av godset vid kusten på resa inrikes orter emellan, kunde antagas ofta icke bli villiga bland annat på grund av därigenom uppkommande kontrollkostnader att ingå i frihamnarna för lossning eller lastning därstädes av mindre godspartier, må framhållas, att enligt 59 § av generaltullstyrelsens den 31 december 1918 avgivna förslag till frihamnsstadga åtminstone tullbevakning, som bleve i frihamn åsatt fartyg av den anledning, att fartyget vid ankomsten dit medförde från svensk tullhamn avsänt inhemskt eller införtullat tullpliktigt gods, vilket vore avsett att med bibehållande av denna sin egenskap vidarebefordras till tullinlandet, skulle bli avgiftsfri för trafiken. Slutligen framhålla handelskamrarna vikten därav, att icke de smärre fiskebåtarna bli genom bibehållande av nuvarande tontalsgräns utestängda från fraktfarten till och från frihamn. I anledning härav må betonas, att icke mindre vikt synes ligga däpå, att ej de större egentliga handelsfartygen bli genom en ändring av nuvarande lagstiftning undandragna befraktningar genom mellankomsten av nyssnämnda, huvudsakligen för annan än handelssjöfart inrättade båtar.

Vid övervägande av ovan anförda förhållanden beträffande den ifrågasatta

sänkningen av tontalsgränsen hava ämbetsverken därför kommit till det resultat, att före vidtagandet av en dylik åtgärd erfarenheten först bör hava ådagalagt ett oavvisligt behov för frihamnstrafiken av tillgång på omförmälda smärre farkoster.»

Emellertid framhålla ämbetsverken önskvärheten därav, att, för undanröjande av möjlighet till missförstånd, i 17 § bleve uttryckligen angivet, att det i nämnda paragraf utsatta tontal avsåge fartygs netto-dräktighet, vilken vore grundläggande för fartygs lastförmåga.

Med avseende å handelskamrarnas erinringar mot vissa bestämmelser i 18 § 2 mom. och 20 § 1 mom. i frihamnsförordningen yttra ämbetsverken följande efter att hava lämnat den upplysning, att bestämmelserna avfattas i överensstämmelse med vad för närvarande tillämpades vid utförsel över tullhamn efter landväga befördran dit:

»En ändring i detta förfaringssätt sålunda, att godset kunde vid avsändning på järnväg utföras över vid kusten belägen gränsort, utan att tullförvaltningen i gränsorten behövde närmare omhändertaga och bokföra godset. har — — — vid åtskilliga tillfällen visat sig önskvärd. Mot att redan nu i fråga om utförsel till frihamn vidtaga dylik ändring synas ej några betänkligheter behöva möta. En utsträckning av medgivandet till att omfatta även utförsel landvägen till frihamn annorledes än på järnväg lärer däremot varken med hänsyn till tullverkets intressen böra eller med avseende å trafikens verkliga behov behöva vidtagas. Erinras må om det i 101 § mom. 1 tullstadgan föreskrivna förbud mot försändning av transitupplagsgoods annorlunda än sjöledes eller på järnväg ävensom om de i 84 § 3 mom. samma stadga förekommande ganska stränga villkor, vilka befunnits nödiga i fråga om återutförsel av nederlagsgods landvägen annorledes än på järnväg.»

Av de sålunda tillstyrkta ändringarna skulle, enligt vad ämbetsverken påpeka, den i 18 § 2 mom. föreslagna nödvändigöga en motsvarande ändring i 19 § 1 mom. av förordningen om frilager den 20 december 1912.

I anslutning till det nyss återgivna uttalandet angående den av handelskamrarna önskade ändring i § 18 mom. 2 i frihamnsförordningen, varigenom den för närvarande medgivna rätt att landvägen införa gods från frihamn »för omedelbar transitförsändning till annan stad, som åtnjuter transitupplagsrätt» skulle bliva i visst avseende utsträckt, ifrågasätta ämbetsverken ett förtydligande tillägg till den del av momentet, som avhandlar nu berörda införsel, avseende att klargöra rätten till landväga försändning från frihamn postledes av oförtullat gods. Härom yttra ämbetsverken:

»Det kan knappast hava varit lagstiftarnas mening, att icke i begreppet omedelbar transitförsändning få innefattad jämväl försändning i oförtullat skick med post under postverkets kontroll. Då emellertid sistberörda försändning numera icke i tullförfattningarna förekommer under beteckningen omedelbar transitförsändning, har det syntts ämbetsverken tillrädligt att för undvikande av missförstånd härut-

innan i förevarande moment uttryckligen utsäga, att gods kan landvägen från frihamn införas 'för försändning i oförtullat skick med post'.»

Beträffande slutligen det av handelskamrarna ifrågasatta tillägget till 20 § 2 mom. i frihamnsförordningen i syfte att bereda möjlighet till utförsel till frihamn efter ompackning enligt 27 § 2 mom. i tullstadgan, anföra ämbetsverken följande. Det syntes ämbetsverken fullt rimligt, att den rätt till återutförsel till utlandet, som sistnämnda författningsbestämmelse medgäve, även borde få innefatta återutförsel till det utland, som frihamnen i flera avseenden ur tullsynpunkt utgjorde. Visserligen hade under en senare tid vid flera tillfällen från skilda håll inom affärsvärlden riktats anmärkningar, berörande avfattningen av sistnämnda författningsrum, vars ordalydelse icke uteslutit rätten att liksom å frilager eller i frihamn utan erläggande av tullavgift efter ompackning här i riket vidarebefordra från utlandet införskrivet gods till annat land än det, varifrån godset inkommit. I anledning härav hade generaltullstyrelsen också haft under övervägande frågan om vidtagande av åtgärder till begränsning av rätten till återutförsel sålunda, att återutförseln komme att utom i sällsynta undantagsfall varda tillåten endast till det land, varifrån införseln skett. Även om emellertid en sådan begränsning skulle komma till stånd, bleve icke, enligt ämbetsverkens åsikt, ifrågavarande tillägg till 20 § 2 mom. i frihamnsförordningen meningslöst, enär det kunde förutsättas, att alltid till tullterritoriet komme att utan föregången förtullning införas varor, tillverkade eller förädlade i frihamn och för vilka av denna anledning frihamn angivits såsom inköpsland. Köparen syntes med fog då kunna göra anspråk på rätt att till säljare i frihamn återsända refuserat gods likaväl som till en säljare i ett främmande land.

I fråga om ikraftträdandet av de sålunda tillstyrkta ändringarna i frihamns- och frilagersförordningarna framhålla ämbetsverken endast, att detta av praktiska skäl ej borde ske förrän tidigast två veckor efter det författningarna i ämnet utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

I ett den 8 mars 1919 avgivet utlåtande har kontrollstyrelsen yttrat sig över vad kommerskollegium och generaltullstyrelsen sålunda ifrågasatt, i vad detta angår kontrollstyrelsens ämbetsförvaltning. Därvid har styrelsen särskilt uttalat sig i fråga om det av kommerskollegium och generaltullstyrelsen framlagda förslag till sådant tillägg till 16 § i frihamnsförordningen, att i gällande författningar eljest stadgad begränsning till vissa personer eller samfälligheter av rätten till införsel

*Kontroll-
styrelsen.*

till riket av vissa varor, däribland rusdrycker, komme att inträda först vid varans utförsel från frihamnen till tullområdet.

Till en början erinrar styrelsen om följande. Enligt 2 § i rusdrycksförsäljningsförordningen delades försäljning av rusdrycker i parti-handel och detaljhandel; med partihandel förstodes sådan handel, som bedreves till återförsäljare i och för deras rörelse, ävensom försäljning för export. Den, som till avsalu ägde tillverka rusdrycker eller bedreve rening av brännvin, ävensom den, som av kontrollstyrelsen erhållit tillstånd till partihandel, ägde enligt 12 § i nyssnämnda förordning rätt till dylik handel med det slags rusdrycker, som tillverkades eller renades eller vilka tillståndet avsåge. Rätt till införsel av rusdrycker tillkomme allenast den, som erhållit tillstånd att utöva partihandel med rusdrycker av det slag, som införseln avsåge, ävensom sådant bolag, som enligt rusdrycksförsäljningsförordningen dreve utminuterings- eller utskänk-ningsrörelse.

Härefter fortsätter styrelsen:

»Enligt kontrollstyrelsens mening skulle olägenheter i olika avseenden uppkomma, därest andra än partihandlare och bolag finge rätt att till frihamns område införa rusdrycker. En person, som icke blivit godkänd såsom partihandlare, skulle nämligen då kunna inom frihamnsområdet upplagra, tillverka eller bereda rusdrycker och därefter framträda med anspråk på att dessa varor skulle av partihandlare eller bolag inom landet inköpas för att tillhandahållas allmänheten. På grund av stadgandet i 50 § rusdrycksförsäljningsförordningen skulle en dylik handlande rent av kunna tilltvinga sig införsel av rusdrycker till enskilda personer inom landet genom att förmå dem att hos rusdrycksförsäljningsbolag göra anhållan om anskaffande av de varor, som han hade upplagrade eller tillverkade inom frihamnsområdet. En dylik införsel av varor förmedelst personer, som skulle utgöra mellanhänder mellan utländska producenter och såsom parti- eller detaljhandlare inom riket godkända personer, finner kontrollstyrelsen icke vara vare sig önskvärd eller behöflig. Enligt den erfarenhet, kontrollstyrelsen hittills vunnit, kan man icke utan vidare överlämna åt enskilda personer att utan kontroll tillverka och bereda spritdrycker och viner, då mångfaldiga förfalskningar av dessa drycker, som tidigare ägt rum, övertygat kontrollstyrelsen därom, att en sträng kontroll å varubeskaffenheten måste utövas och att denna kontroll framgångsrikt kan äga rum endast om ett fåtal oktrojerade partihandlare finnas och ett av kontrollstyrelsen tillsatt inköpsorgan förmedlar alla köp till detaljhandlarna. Denna kontroll å varubeskaffenheten skulle i hög grad försvagas, därest vem som helst skulle äga att inom frihamnsområde upplägga rusdrycker eller därstädes bereda sådana drycker samt på grund av 50 § rusdrycksförsäljningsförordningen tilltvinga sig införsel av dessa drycker.

Härtill kommer, att, därest vem som helst vore befogad att inom frihamnsområde upplägga rusdrycker, stora svårigheter skulle komma att möta i avseende å kontrollen över dessa drycker. Visserligen stadgas i 14 § av frihamnsförordningen, att inom frihamn ej må idkas detaljförsäljning av därstädes befintliga varor, och i 15 § av samma förordning, att utländska varor av tullpliktigt slag icke må

inom frihamn användas till förtäring eller till personligt bruk, med mindre de förut blivit i riket behörigen införtullade, likasom ej heller sådana svenska varor, för vilka restitution av tull eller tillverkningsavgifter eller befrielse från tullavgift blivit vid varornas intagande i frihamnen ifrågasatt. Huruledes exempelvis förbudet mot förtäring av rusdrycker, som vore upplagda inom frihamnsområde, skulle kunna upprätthållas, tilltror sig kontrollstyrelsen icke att angiva. Att synnerligen stora svårigheter därvid komme att möta, torde kunna tagas för givet med hänsyn därtill, att rusdrycksförsäljningslagstiftningen inom landet är restriktiv och avser att avstänga vissa personer från möjlighet att åtkomma rusdrycker. De svårigheter, som visat sig vara förenade med att å partihandlarnas och detaljhandlarnas lager upprätta kontroll däröver, att rusdrycker icke förtäras å eller bortföras från dessa lager, torde i fullt ut samma utsträckning förekomma inom frihamnsområde, därest ämbetsverkens förslag antoges.»

Med hänsyn till vad sålunda anförts och då enligt kontrollstyrelsens mening något behov icke föreläge att andra än inom landet oktrojerade parti- eller detaljhandlare medgäves rätt att inom frihamnsområde upplägga, tillverka eller bereda rusdrycker, hemställer kontrollstyrelsen om avslag å kommerskollegii och generaltullstyrelsens förevarande förslag, i vad det avsåge att öppna möjlighet för annan än i 10 § rusdrycksförsäljningsförordningen avsedd person att till frihamnsområde införa rusdrycker.

Emot ämbetsverkens förslag i övrigt, såvitt dessa röra kontrollstyrelsens ämbetsbefattning, säger kontrollstyrelsen sig ej hava något att erinra.

Aktiebolaget svenska tobaksmonopolet, som beretts tillfälle att yttra sig över de delar av kommerskollegii och generaltullstyrelsens förslag, vilka angå tobaksmonopolets verksamhetsområde, har i skrivelse den 13 mars 1919 anført följande:

*Aktiebolaget
svenska
tobaksmono-
polet.*

»Beträffande de förändringar, som i det gemensamma yttrandet föreslagits i fråga om § 16 mom. 3, har tobaksmonopolet icke något att erinra, när det synes önskligt, att de svenska köpmännen erhålla frihet att genom hjälp av frihamnen kunna deltaga uti den internationella tobakshandeln på ett sätt, som de utan denna hjälp kanske icke skulle bliva i stånd till. I detta sammanhang vill tobaksmonopolet emellertid framhålla, att det i tobaksmonopolförordningens § 1 meddelade stadgande rörande monopolrättens omfattning väl lär innefatta förbud för envar annan än tobaksmonopolet att inom frihamnsområde bedriva tillverkning av tobaksvaror.

Angående den ändring av 18 §, som i det gemensamma utlåtandet föreslås, må anföras, att i handelskamrarnas skrivelse av den 8 oktober 1918 framhållits önskvärdheten av att möjliggöra landvägförsändning av oförtullade varor från en svensk frihamn till en annan. Mot att sådan möjlighet öppnas har tobaksmonopolet icke något att invända. Emellertid har förslaget erhållit en sådan lydelse, att det

synes som om därigenom skulle möjliggöras försändning av tobaksvaror ifrån svensk frihamn i oförtullat skick och med post till svenskt tullinland, varigenom tobaksvaror skulle kunna undandragas erläggande av stadgad licensavgift. Då detta icke gärna kan vara meningen och icke heller är överensstämmande med tobaksmonopol-författningen, så får tobaksmonopolet i underdånighet hemställa, att sistnämnda mening uti 2:dra mom. § 18 erhåller följande förklarande tillägg: 'eller för försändning i oförtullat skick med post till utrikes ort eller annan frihamn'.

En följd av detta medgivande om försändning med post är, att postkontor bör inrättas inom frihamnsområde.»

Departements-
chefen.

Sedan Kungl. Maj:t genom resolutioner respektive den 12 maj 1917, den 11 oktober 1918 och den 31 januari 1919 medgivit städerna Malmö, Göteborg och Stockholm tillstånd att inrätta frihamnar, den sistnämnda staden dock endast en provisorisk sådan hamn, lärer arbetet med dessas iordningställande fortskridit så långt, att man inom en snar framtid torde kunna motse öppnandet för trafik av åtminstone någon av dem. Av de administrativa författningar, som komma att varda erforderliga för frihamnarna, är för närvarande den i 8 § 1 mom. i frihamnsförordningen avsedda, angående fartygs- och godstrafiken till och från frihamn, under handläggning hos Kungl. Maj:t. Förslag till berörda författning, benämnd frihamnsstadga, har, såsom kommerskollegium och generaltullstyrelsen i sitt av mig förut refererade utlåtande antytt, avgivits av nämnda styrelse den 31 december 1918. Enligt vad en förberedande granskning av detta förslag givit vid handen, har man sökt att vid dess upprättande tillföra vår frihamnslagstiftning åtskilliga nya trafiklätnader, som särdeles under senare tid visat sig nödiga utomlands. Den närmaste anledningen härtill uppgives hava varit den väntade högst kännbara konkurrensen mellan våra och flera utländska frihamnar.

Denna strävan efter att i fråga om ordningen för trafiken på våra frihamnar kunna redan från början erbjuda minst lika bekväma föreskrifter, som gälla för de främmande länderna, finner jag böra komma till motsvarande uttryck beträffande de konstitutiva bestämmelserna för frihamnarna, i den mån så kan ske utan äventyrande av något allmänt intresse. För så vitt det överhuvud taget skall bliva möjligt för särskilt vissa av våra blivande frihamnar att — givetvis till gagn för hela vårt näringsliv — ernå en tryggad ställning vid sidan om dylika institutioner i grannländerna, måste det anses särdeles angeläget, att åtminstone varje sådan i dessa grundbestämmelser påbjuden inskränkning i trafikrätten, som saknar främmande motsvarighet, blir undanröjd, i den mån ej synnerligen vägande skäl tala för dess bibehållande. De förändringar i frihamnsförordningen, vilka handelskamrarna nu önska

få genomförda, torde i stort sett innebära borttagande eller mildrande av sådana inskränkningar, som nyss avsetts.

De mest besvärande av dessa inskränkningar synas mig vara de i 16 § 1 mom. förefintliga. De av handelskamrarna framförda och av de hörda ämbetsverken ytterligare understrukna skäl för en lättnad i dessa äro av sådan styrka, att jag anser mig böra medverka till denna lättnads genomförande, helst som genom en dylik omläggning icke något allmänt intresse behöver, såvitt nu kan bedömas, trädas för nära. Omläggningen synes mig böra ske i den riktning, som kommerskollegium och generaltullstyrelsen anvisat. Det i punkten a) upptagna allmänna förbud mot införsel av vissa slag av brännvin och sprit skulle således borttagas, medan den i senare delen av punkten b) och i punkten c) förekommande begränsning i införselrätten för visst gods borde bringas att innefatta allenast skyldighet att i fråga om gods, för vars införsel till riket krävdess särskilda försiktighetsmått, iakttaga dessa jämväl vid införsel till frihamn. Den av handelskamrarna ifrågasatta omredigering av 21 §, vilken innefattar stadganden om straff för den, som »i frihamn inför eller omlastar gods emot stadgandena i § 16 mom. 1», är uppenbarligen ej nödvändig.

Vad beträffar ämbetsverkens i denna fråga gjorda uttalande om sättet för kontrollen därå, att obehörig disposition inom frihamn av nu åsyftat gods ej sker, ber jag endast få nämna, att de bestämmelser, som, efter vad ämbetsverken förutsatt, bliva erforderliga för reglerandet av denna kontroll, synas lämpligen böra inflyta i det särskilda reglemente, som enligt 8 § 2 mom. i frihamnsförordningen skall av Konungen fastställas för varje frihamn.

Det av kommerskollegium och generaltullstyrelsen framlagda förslag om införande i 16 § av ett nytt moment, innefattande föreskrifter i fråga om rätten till införsel i frihamn av varuslag, som enligt särskilda författningar må införas till riket endast av vissa närmare angivna personer eller samfälligheter, finner jag väl värt beaktande. Den likställighet med utland, som enligt 1 § i frihamnsförordningen i åtskilliga avseenden förlänats frihamn, bör nämligen, enligt mitt förmenande, till fromma för varutbytet över frihamnarna i möjligast vida mån utsträckas. I fall, där det emellertid kan antagas, att annat allmänt intresse möjligen skulle bliva lidande genom en sådan utsträckning, är det uppenbarligen nödvändigt att gå fram med särskild varsamhet.

Att döma av kontrollstyrelsens utlåtande i förevarande ämne, kan förhållandet vara sådant i fråga om rusdrycker. Enligt detta utlåtande skulle nämligen, för den händelse införselrätten till frihamn för dylika

drycker gjordes oinskränkt, kontrollen över de rusdryckspartier, vilka sedermera komme att införas från frihamnen, i hög grad försvagas. Vidare komme enligt utlåtandet helt säkert synnerligen stora svårigheter att möta för ett effektivt övervakande därav, att i frihamnsförordningen stadgade allmänna förbud mot dels detaljförsäljning inom frihamn av där befintliga varor, dels förtäring därstädes av tullpliktiga utländska varor ej bleve, vad angår rusdrycker, överträdde. Jag anser de av kontrollstyrelsen framhållna farhågorna värda allt beaktande. Enligt vad jag från styrelsen inhämtat skulle emellertid ett tillgodo-seende av de kommersiella intressena kunna ske utan åsidosättande av kontrollintresset, därest uti förordningen inrymdes en bestämmelse, att i fråga om vara, som avses i 1 § förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker, skola gälla de särskilda föreskrifter, som av Konungen meddelas. Härigenom kunde nämligen åvägabringas, att för uppläggning av varan för import eller beredning finge iakttagas vissa ur kontrollsynpunkt erforderliga särskilda föreskrifter, såsom begränsning i fråga om importträtten, medan omlastning för direkt transiteringssyfte däremot kunde medges under friare former. De för ändamålet erforderliga föreskrifter torde böra meddelas i samband med fastställandet av frihamnsstadga.

I fråga om de övriga varor, vilka skulle komma att innefattas i kommerskollegii och generaltullstyrelsens nu omhandlade tillägg till 16 §, synas däremot inga betänkligheter behöva möta för att låta jämväl annan än den, som eljest har ensamrätt till införsel från utlandet, införa dessa i frihamn.

Jag förordar alltså införandet i frihamnsförordningen av nyssberörda tillägg till 16 §, dock så omredigerat, att vara av i 1 § förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker omförmålt slag icke inbegripes i den förmån, som tillägget avser att bereda.

Med avseende å den föreslagna ytterligare sänkningen från tjugtu till tio ton av den i 17 § stadgade allmänna dräktighetsgräns för däckade fartyg, som icke skola äga tillträde till frihamn, finner jag i likhet med kommerskollegium och generaltullstyrelsen ett uppskov därmed vara att tillråda. Först för den händelse den nuvarande tontalsgränsen skulle visa sig få till följd ett mera konstant hämmande av frihamnarnas godstrafik, lär den denna fråga böra komma under förnyad omprövning. Ty även om den undersökning, vår handelskamrarna grunda sitt önskemål i förevarande avseende, må vara av mera djupgående art än vad handlingarna i ärendet utvisa, synes mig varken denna eller de omständigheter i övrigt, som till stöd för tontalsförändringen åberopas,

kunna fullt uppväga de nackdelar för såväl den viktigare större fartygs-
trafiken som statsverket, vilka, enligt vad kommerskollegium och general-
tullstyrelsen påvisa, med all sannolikhet skulle följa av förändringen.
Den i ämbetsverkens utlåtande förekommande särskilda erinran därom,
att trafiken mellan Malmö frihamn och Danmark med småbåtar skulle
bliva särdeles obekväma, hänsyftar tydligen på det förhållandet, att det
enligt den i punkten 3:o) av den i utlåtandet åberopade deklaration
den 22 september 1871 skall beträffande svenska eller danska däckade
fartyg av mindre dräktighet än sex svenska nyläster eller tjugu danska
ton, lastande för fart mellan svensk och dansk ort inom tullkammar-
distrikt vid Öresund, åligga tullförvaltningen i lastningsorten att å tull-
passet för fartyget noga anteckna hela lasten till beskaffenhet och kvantitet,
om sådan är känd, samt eljest till varje kollis märke och nummer. Före-
skriften lär vara tillkommen för skärpande av kontrollen i lossnings-
orten därå, att allt i utlandet intaget gods behörigen medföres till be-
stämelseorten. Iakttagandet av denna föreskrift skulle således uppen-
barligen nödvändiggöra en omständlig tullkontroll över fartyget under
såväl lastningen som lossningen i frihamnen.

Mot ett sådant förtydligande av 17 §, att ordet »dräktighet» ut-
bytes mot »nettodräktighet» har jag emellertid ej något att erinra.

Såsom kommerskollegium och generaltullstyrelsen framhålla hava
de bestämmelser i 18 § 2 mom. och 20 § 1 mom., mot vilka handelskam-
rarna vidare rikta anmärkningar, avfattats i överensstämmelse med vad
för närvarande tillämpas vid utförsel över tullhamn efter landväga be-
fordran dit. De grunder, varå sistberörda förfarande är byggt, framgå
av ett av generaltullstyrelsen den 22 mars 1916 till dåvarande chefen
för finansdepartementet avgivet utlåtande. I detta utlåtande anförde
generaltullstyrelsen som följer.

I § 62 tullstadgan omförmäldes visserligen, utan inskränkning
med hänsyn till transportväg, att å nederlag upplagt gods kunde till
utrikes ort återutföras; men § 84 samma stadga, som inrymde närmare
bestämmelser om ordningen för sådan återutförsel, antydde, att rätt till
export från nederlag annorledes än direkte sjöledes eller direkte land-
vägen icke varit avsedd att medgivas. En vidsträcktare utförselrätt
skulle nämligen ur redovisningssynpunkt förutsätta helt andra kontroll-
åtgärder än de, som angivits i sagda författningsrum, vilkas innehåll
jämväl varit grundläggande för avfattningen av motsvarande delar av
83 § i gällande tjänstgöringsreglemente för tullverket. Enahanda vore
förhållandet med till reexport ämnat transitupplagsgods, varom för-

mälades i 89 och 102 §§ tullstadgan samt i nyssnämnda 83 § tjänstgöringsreglementet för tullverket.

Denna redogörelse giver vid handen, att anledningen därtill, att landväga försändning från en ort inom riket till utlandet över en vid kusten belägen gränsort av nederlags- och transitupplagsgoods samt således — på grund av bestämmelserna i 112 § 2 mom. tullstadgan — även till omedelbar transitförsändning avsett gods icke kan ske utan att tullförvaltningen i gränsorten närmare omhändertager och bokför godset, är av uteslutande formell natur. Tydligt är, att de bestämmelser i tullstadgan, varå detta besvärliga förfariugssätt vilar, måste vid lägligt tillfälle omarbetas. Att avvakta en sådan omarbetning före vidtagandet av motsvarande ändringar i frihamnsförordningens bestämmelser om rätt till omedelbar transitförsändning kan emellertid, såsom kommerskollegium och generaltullstyrelsen påpeka, icke anses erforderligt. Jag tillstyrker alltså sådana ändringar men finner på de av ämbetsverken anförda grunder, att dessa böra så begränsas, att dels i 18 § 2 mom. intages ett stadgande, varigenom gods skulle kunna från frihamn landvägen införas för omedelbar transitförsändning även till »annan svensk frihamn», dels i 20 § 1 mom. göres ett tillägg, varigenom momentets nuvarande bestämmelser komme att avse endast försändning »annorledes än med järnväg». Härav påkallas, såsom ämbetsverken åsyfta, sådan ändring i § 19 mom. 1 i förordningen om frilager den 20 december 1912, att där medgiven rätt till uttagning av gods från frilager »för utförsel landvägen till frihamn i samma ort» utsträcker till att avse sådan uttagning »för utförsel landvägen till frihamn».

Det synes mig vidare vara av behovet påkallat, att i 18 § 2 mom. dessutom intages, såsom ämbetsverken föreslagit, en förtydligande föreskrift, utvisande, att hinder icke möter för försändning i oförtullat skick med post landvägen från frihamn. Vad beträffar den av aktiebolaget svenska tobaksmonopolet påyrkade komplettering av berörda föreskrift med orden »till utrikes ort eller annan frihamn», synes denna icke vara erforderlig eller, såsom endast delvis täckande vad med föreskriften avsetts, ens tillräddig. Föreskriften omhandlar nämligen uttryckligen allenast godsets försändning i oförtullat skick — jämväl till tullinlandet — och således icke dess utlämning. De närmare anvisningarna om formerna för utlämningen inom riket, vilken naturligen icke må ske utan föregången tullbehandling med därav följande kontroll å licensavgiftens utgörande, lärer ankomma på Kungl. Maj:t att ensam fastställa; förslag till sådana föreligga i det av generaltullstyrelsen avgivna förslaget till frihamnsstadga. En ändring av ämbetsverkens

förslag i så måtto, att orden »med post» utbytas mot »under postverkets kontroll» har emellertid synts mig kunna bidra till ytterligare klargörande av föreskriftens verkliga innebörd. — Beteckningen »transitförsändning med paketpost» förefanns i 112 § 4 mom. tullstadgan, intill dess detta författningsrum ändrades genom en kungörelse den 17 juli 1912.

Vad slutligen angår det ifrågasatta tillägget till 20 § mom. 2 för att möjliggöra utförsel till frihamn jämlikt 27 § 2 mom. i tullstadgan ber jag få anföra följande. Enligt sistberörda moment är ägare av en i tullverkets vård befintlig tullpliktig vara under vissa villkor berättigad att på grund av varans skadade eller underhaltiga beskaffenhet eller därför, att han eljest icke åtnöjes med varan, återutföra densamma utan tullavgifts erläggande. Såsom omnämnes i kommerskollegii och generaltullstyrelsens utlåtande i förevarande ämne har den frågan varit under överbärande, huruvida sådan begränsning av rätten till denna återutförsel borde åvägbringas, att återutförseln skulle i regel få ske endast till det land, varifrån införseln skett. Förutsattes det, att en sådan ändring kommer till stånd, blir tydligen det skäl, som handelskamrarna åberopat till stöd för här ifrågavarande tillägg till frihamnsförordningen, utan allt värde. Rätten till val mellan utrikes ort och frihamn beträffande reexportgodsets bestämmelse skulle icke längre förefinnas.

Lika med kommerskollegium och generaltullstyrelsen anser jag ändock på följande grunder det önskade tillägget till 20 § 2 mom. böra förekomma. Med tillämpning av § 18 i frihamnsförordningen kan gods i oförtullat skick införas från frihamn till tullinlandet och bliva vid framkomsten till bestämmelseorten behandlat på samma sätt, som om det till orten anlant oförtullat utan passerande av frihamnen. Enligt 3 § i förordningen den 28 november 1913 angående åstadkommande av vissa statistiska uppgifter rörande utrikeshandeln må vidare såsom inköpsland för vara, vilken införes från svensk frihamn, angivas denna frihamn, för så vitt varan blivit där tillverkad eller förädlad. Det måste då anses billigt och nödigt, att den, som från frihamnen införskriver en vara av beskaffenhet, som nu sagts, men vid tullbehandlingen utom frihamnen av varan känner sig missnöjd med denna, beredes samma möjlighet till returnering av varan till avsändaren som envar, vilken i stället från utlandet inköpt vara, tillverkad eller förädlad därstädes, och detta även där varan utgör endast del av ett inbekommet varukolli.

Det ifrågakomna tillägget till 20 § 2 mom. synes, i enlighet med vad ämbetsverken föreslagit, kunna ske sålunda, att till slutet av mo-

mentet fogas orden »där ej dylik utförsel till utrikes ort skulle hava varit medgiven».

Utöver de omarbetningar av vissa paragrafer i frihamnsförordningen, vilka jag sålunda ansett önskvärda, har jag funnit vissa smärre ändringar däri av enbart formell art böra vidtagas. En närmare redogörelse för dessa lärer emellertid icke vara erforderlig.

Sedan departementschefen härefter uppläst tvenne i enlighet med vad departementschefen nu anfört utarbetade förslag till särskilda förordningar dels om ändrad lydelse av §§ 16, 17, 18 och 20 i förordningen om frihamn den 15 november 1907, dels om ändrad lydelse av § 19 mom. 1 i förordningen om frilager den 20 december 1912, hemställde departementschefen, att Kungl. Maj:t ville i proposition föreslå riksdagen antaga samma förslag.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen bifalla; och skulle proposition till riksdagen avlätas av den lydelse, bilagan litt. . . . vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Birger Looström.